

Värna demokratin mot våldsbejakande extremism

Handlingsplan

Dokumenttyp Handlingsplan tillika strategi	Beslutad av Kommunfullmäktige	Fastställt 2017-05-17	Senast granskad
Dokumentansvarig Brottsförebyggande samordnare, SLF	Gäller för Mölnåls stad	Reviderad	Giltighetstid

INNEHÅLL

Innehåll	1
Introduktion	2
Syfte och Mål	2
Definition	2
Varför ansluter sig individer till våldsbejakande miljöer?	3
Ansvarsfördelning.....	4
Stöd till anhöriga med flera.....	6
Nuläget i Mölnåls.....	6

Bilaga 1: Exempel på förebyggande insatser

Bilaga 2 : Lokal handlingsplan våldsbejakande extremism och radikaliserings,
lokalpolisområde syd

INTRODUKTION

Mölnåls är den hållbara staden där alla får chansen. Med mod och kreativitet förstärker vi Västsverige. Ingen föds till extremist och genom förebyggande arbete stärker vi individen och samhället. Att förebygga förekomsten av våldsbejakande extremism är av avgörande betydelse för att förhindra att odemokratiska krafter får fäste i samhället.

I juni 2016 presenterade den nationella samordnaren den ”Nationella strategin mot våldsbejakande extremism”. Den skrivelsen, tillsammans med ”Tolv rekommendationer vid upprättandet av en lokal handlingsplan mot våldsbejakande extremism” samt kunskapsinhämtning från bland annat Göteborgs Stad, har legat till grund för denna handlingsplan.

Ett effektivt arbete mot våldsbejakande extremism måste även utgå från kunskap om vilka extremistiska miljöer som finns eller verkar inom kommunen. Handlingsplanen ska utgå från en lokal kontext som sammanfattats i en lokal lägesbild. Under hösten 2016 har en arbetsgrupp med representanter från stadens social- och arbetsmarknadsförvaltning, utbildningsförvaltning, kultur- och fritidsförvaltning, stadsledningsförvaltning (stadens säkerhetsfunktion) samt Polisen Syd jobbat fram en stadsövergripande lägesbild som har varit utgångspunkten för denna handlingsplan. Arbetet har letts av Vanessa McKinnon Vogel, kultur- och fritidsförvaltningen, på uppdrag av stadsledningsförvaltningen.

SYFTE OCH MÅL

Syfte

med handlingsplanen är

- att tydliggöra ansvarsfördelning inom handlingsplanens område.
- att påvisa vikten av förebyggande arbete och samverkan.

Mål

med handlingsplanen är

- koordinering av samverkansaktörer.
- stöd till de olika verksamheter i staden som berörs av frågan i sitt yrkesutövande genom kunskapsinhämtning, utbildning m.m.

DEFINITION

Våldsbejakande extremism är ett samlingsbegrepp för rörelser, ideologier eller miljöer som inte accepterar en demokratisk samhällsordning och som främjar våld för att uppnå ett ideologiskt mål. Med våldsbejakande extremism avses den våldsbejakande högerextremistiska vit makt-miljön, den våldsbejakande vänsterextremistiska autonoma miljön och den våldsbejakande islamistiska extremistmiljön. Även fenomenet ”ensamvargar¹” kan appliceras på denna handlingsplan.

¹ En ”ensamvarg” är en radikal våldsverkare som inte nödvändigtvis tillhör någon rörelse eller ideologi.

VARFÖR ANSLUTER SIG INDIVIDER TILL VÅLDSBEJAKANDE MILJÖER?

Inom socialt arbete används ofta begreppen risk- och skyddsfaktorer. Det vill säga inre och yttre faktorer som antingen bidrar till, eller minskar risken, för att en individ hamnar i en viss livssituation.

Faktorerna finns på olika nivåer runt en individ. Nivåerna kan beskrivas som individ-, grupp- eller samhällsnivå. Det är sällan en enskild faktor som är avgörande för en individ, utan ett samspel mellan flera. Likaså är det ett samspel mellan de olika nivåerna. En individ kan exempelvis vara omgiven av riskfaktorer på samhällsnivå men ha ett flertal skyddande faktorer på gruppnivå, vilket kan hindra individen från att göra destruktiva val eller hamna i riskmiljöer.

Kopplat till våldsbejakande extremism kan de olika risk- och skyddsfaktorerna beskrivas enligt tabellen nedan. Utifrån modellen blir det tydligt att det förebyggande arbetet inte enbart kan bedrivas på *en* nivå eller utifrån *en* faktor. Samtliga måste inkluderas, en enskild faktor kan inte ses som en enskild förklaring. I det förebyggande arbetet är det alltid viktigt att identifiera faktorerna och förstå att de samspelar. Det bör noteras att tabellen inte ger en komplett beskrivning av alla förekommande risk- och skyddsfaktorer.

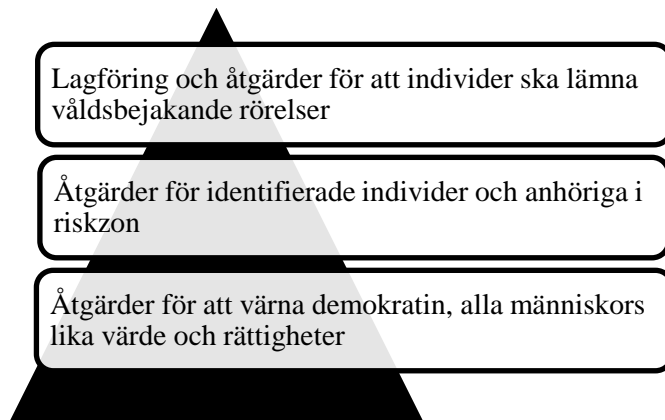
Nivå	Riskfaktorer	Skyddsfaktorer
Samhällsnivå	Stigmatisering	Delaktighet
	Orättvisor	Inkludering
	Utanförskap	Lokalt ägandeskap, medbestämmande
	Globala konflikter	Lokala lösningar och konfliktlösning
	Rasistiska strukturer	Mänskliga rättigheter
Gruppnivå	Negativa förebilder	Positiva förebilder
	Propaganda i sociala medier	Utbildning kritiskt tänkande
	Brist på anknytning	Tillhörighet och gemenskap
	Negativ påverkan av familj	Positiv påverkan av familj
	Negativ påverkan av vänner	Positiv påverkan av vänner
Individnivå	Psykisk ohälsa	Integritet
	Våldsutövning	Självkänsla
	Antisocialt beteende	Empati
	Ideologisk övertygelse	Kritiskt tänkande
	Låg självkänsla	Bekräftelse
	Trauman	
	Identitetssökande	Identitetsstärkande
	Spänningssökande	

Källa: Göteborgs Stads plan mot våldsbejakande extremism.

ANSVARSFÖRDELNING

Mölnåls stad är en av flera aktörer som har ett ansvar i arbetet mot våldsbejakande extremism. Arbetet är beroende av samverkan mellan olika aktörer och myndigheter.

Generellt kan arbetet mot våldsbejakande extremism delas in i tre områden utifrån modellen nedan:

Basen utgörs av generella förebyggande insatser som når många individer och som syftar till att stärka samhällets motståndskraft mot våldsbejakande ideologier, se exempel i bilaga 1.

Mittendelen handlar om att identifiera individer eller grupper som kan befinna sig i riskzonen för att ansluta sig till våldsbejakande miljöer samt att påbörja insatser.

Toppen av pyramiden utgörs av de individer som har anslutit sig och kanske även begått brottsliga handlingar inom ramen för våldsbejakande extremism. Den översta delen innebär repressiva åtgärder i form av lagföring, men också insatser som kan få individerna att lämna våldsbejakande miljöer.

I de olika delarna har olika aktörer mer eller mindre ansvar. Mölnåls stad ligger primärt i de två nedersta delarna. Det handlar dels om att arbeta med demokratistärkande strukturer, dels om att mobilisera insatser för individer och deras anhöriga när det finns en risk för våldsbejakande extremism i mittendelen. Även polisen har ett ansvar i mittendelen, bland annat genom att med nuvarande terrorlagstiftning förhindra rekrytering av individer till terrorbrott. I toppen av pyramiden är det primärt polis och rättsväsende som har huvudansvar. Polisen ska i grunden utreda och lagföra brott, de har även en egen plan mot våldsbejakande extremism, se bilaga 2. Även Mölnåls stad har ett ansvar för insatser som leder till att individer lämnar våldsbejakande rörelser. Utöver staden, polis och rättsväsende finns fler aktörer som också fyller viktiga roller. Bilden syftar till att synliggöra hur arbetet måste ske i en sammanhängande kedja där ansvarsfördelningen ser olika ut.

Samordnarens roll

Varje kommun bör ha en utpekad funktion som ansvarar för att samordna det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism. I Mölnåls stad är den brottsförebyggande samordnaren kontaktperson och samordnare för frågan.

Samordnaren ska:

- kommunicera ut handlingsplanen samt följa upp den varje år inom ramen för Brottsförebyggande rådet, BRÅ.
- vara kontaktperson mot den nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism och samarbeta regionalt med andra kommuner.
- ha en uppdaterad lägesbild över situationen lokalt, nationellt samt globalt och när så bedöms relevant förmedla den till BRÅ.
- vid behov lyfta relaterade frågor i samverkansorgan för skola, socialtjänst, polis och fritid, SSPF.
- sprida kunskap för att värna demokratin mot den våldsbejakande extremismen inom kommunen.

Samverkan

Det är viktigt att frågan läggs till på dagordningen och diskuteras i redan befintliga samverkansorgan så som BRÅ och SSPF. Utgångspunkten är att inga nya grupper skapas. Hänsyn ska tas till de olika preventionsnivåerna, t.ex. specifika förebyggande insatser kan tas upp i SSPF, individriktade förebyggande insatser kan tas upp i SSPF-individ. BRÅ kan fungera som en rådgivande och strategisk nivå. Representanter från polisen deltar i BRÅ och SSPF, dock skiljer sig deras ansvar från stadens.

Anställd

Som anställd i Mölnåls stad ska du informera den brottsförebyggande samordnaren om du misstänker eller får kännedom om någon person, oavsett ålder, som befinner sig i våldsbejakande miljöer. Alla som arbetar med barn och unga är skyldiga att anmäla till socialtjänsten om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa. Du följer alltså stadens ordinarie rutin för orosanmälan till socialtjänsten även i det fall du misstänker att en person befinner sig i eller på väg in i en våldsbejakande miljö.

Uppkommer situationer eller information som berör handlingsplanen ska samordnaren informeras så fort som möjligt. Om du som anställd önskar mer kunskap i ämnet kan du på intranätet se aktuell information samt klicka dig vidare till relevant forskning, SKL: s riktlinjer kring sekretess och den nationella samordnarens hemsida (www.samordnarenmotextremism.se).

STÖD TILL ANHÖRIGA MED FLERA

Om du som anhörig behöver få råd och stöd på telefon kan du ringa den nationella stödlinjen på 020-100 200. Stödtelefonen drivs sedan 1 februari 2017 av Rädda Barnen och är bemannad på vardagar klockan 9-12 samt 13-16. Du ringer anonymt och samtalet syns inte på telefonräkningen. Förutom svenska och engelska kan du få stöd på ytterligare nio språk, bland annat arabiska, dari, pashto och persiska. För mer info, se: www.raddabarnen.se/orostelefonen

På nationella samordnarens hemsida finns även information kring och för personer som önskar lämna våldsbejakande miljöer, så kallad avhopparverksamhet.

NULÄGET I MÖLNÅL

Under hösten 2016 var man i arbetsgruppen i stort överens om att den extremism man möter i staden i störst utsträckning är den högerextremistiska ”vit makt” -miljön. Trots detta beskrevs lägesbilden som ”ganska lugn”. Med tanke på strömningar i omvärlden, och med Göteborg som granne, bedömde man det ändå viktigt att frågan lyfts och får en plats på dagordningen.

Regeringen förespråkar starkt att kommunerna arbetar förebyggande i samverkan. Arbetsgruppen pratade mycket om vikten av tidiga förebyggande insatser som staden gör idag. I bilaga 1 ges korta beskrivningar av några sådana insatser.

Exempel på förebyggande insatser

Generella insatser

För att förebygga våldsbejakande extremism krävs ett väl fungerande och långsiktigt samarbete mellan de aktörer som på olika sätt berörs av frågan. Medborgarnas förtroende för den offentliga verksamheten är grunden för ett demokratiskt samhälle. Goda relationer mellan offentliga institutioner och det civila samhället bidrar till att skapa en solid grund för aktivt medborgarskap och delaktighet i lokalsamhället. Närvaro och aktivitet lägger grunden för en social sammanhållning och motverkar polarisering.

Insatser för att främja närvaro i skolan

Närvaro i skolan kan ses som en skyddsfaktor för ett gott liv. När skolan inte är avklarad stängs en rad dörrar utbildningsmässigt. Det saknas då betyg för att komma in på utbildningar och ofta också baskunskaper. Frånvaron kan leda till en isolerad tillvaro som gör att elevens sociala liv riskerar att bli lidande. I Mölnåls stads grundskolor är elevnärvaron relativt hög, stabilt kring 93 procent. I vissa skolor är frånvaron mycket liten medan andra behöver arbeta mer aktivt med att skapa möjligheter för alla att fullfölja sin skolgång. Arbetet bygger på en gemensam handlingsplan. Den fastslår bland annat att det är centralt att läraren noterar frånvaro, kontaktar hemmet och är aktiv i det förebyggande arbetet. Planen innehåller även konkreta åtgärder när en elevs frånvaro överstiger 20 procent under två månader. Den ger dessutom vägledning kring hur skolan ska agera när eleven kommer tillbaka.

Stöd till unga vuxna som inte studerar eller arbetar

Studier från SKL och Uppsala universitet visar att risken för långvarigt utanförskap är stor för ungdomar som inte har gymnasieexamen. Det så kallade kommunala aktivitetsansvaret innebär att hemkommunen är skyldig att hålla sig informerad om vad ungdomar 16-20 år som inte går i skolan har för sysselsättning. Mölnåls stad samlar genom förvaltningsövergripande insatser och samarbete med arbetsförmedlingen kunskap om ungdomar med stödbehov. För att nå ut används olika kontaktytor, vilket skapar förutsättningar för fler ungdomar att etablera kontakt med vägledare. Åtgärderna syftar till att tidigt kunna bistå med förebyggande stöd och resurser.

Samhällsarbete i bostadsområden

Mölnåls stad arbetar med samhällsarbete i fyra bostadsområden: Bifrost (start 1997), Åby (2005), Lindome (2006) och Kålleröd (2009). Varje område har en samordnare anställd på heltid. Gemensamt mål är att öka känslan av trivsel, trygghet och delaktighet för de boende i respektive område. Samhällsarbetet bygger på samverkan mellan olika förvaltningar i staden samt externa parter som exempelvis föreningsliv, bostadsrättsföreningar, fastighetsägare, studieförbund, polis och trossamfund. Det syftar till att engagera och involvera boende i området, öka den sociala gemenskapen och stärka demokratiska processer i lokalsamhället.

År 2005 anställdes för första gången lokala gymnasieungdomar, tre timmar i veckan, för att arbeta med målen ökad trygghet, trivsel och känsla av delaktighet i bostadsområdet. Sedan 2009 har Mölnåls stad 40 anställda gymnasieungdomar som bor och arbetar i sina respektive områden. Deras arbetsuppgifter innefattar bland annat att tillsammans med samordnaren skapa aktiviteter och mötesplatser med/för de boende. Exempel på detta kan vara områdesdagar, trygghetsvandringar, miljöarbete, workshops och annan öppen verksamhet.

Specifika insatser

Det är av stor vikt att arbeta förebyggande mot grupper och individer som är mottagliga för rekrytering till våldsbejakande extremism. Åtgärderna riktas mot grupper eller individer som befinner sig i en riskmiljö och visat tecken på beteenden som kan leda till våldsbejakande extremism. Exempel på sådana beteenden kan vara glorifierande av våld, nedsättande attityder eller förhålligande av antidemokratiska handlingar och ideologier.

Toleransprojektet

Toleransprojektet implementerades i Mölnådal 2013 i syfte att utveckla arbetet inom ramen för förebyggande insatser mot intolerans bland unga. Det drivs i Lindome där tre högstadieskolor omfattas. Toleransprojektet är sprunget ur den så kallade Kungälvsmodellen som kom till 1995 efter det brutala mordet på John Hron som mördades 14 år gammal av jämnåriga kamrater med nazistiska åsikter och kopplingar till nazistiska organisationer i Kungälv. Kungälv kommun ville stävja den alltmer växande högerextremismen i kommunen och skapade en undervisningsform som kom att kallas Toleransprojektet.

Projektet i Kungälv har utvecklats från att främst rikta sig till elever som är på väg in i/ befinner sig i intoleranta och antidemokratiska miljöer, till att också rikta sig till trygga/högpresterande elever för att få en så bra dynamik i gruppen som möjligt. Kungälvsmodellen bygger på att förstå vilka drivkrafter som ligger bakom ett rasistiskt och främlingsfientligt beteende, för att därefter kunna möta eleven med dialog och kraftfulla pedagogiska insatser. Eleverna i årskurs åtta och nio erbjuds att söka till projektet som drivs på skoltid under ett läsår och som avslutas med en veckas resa till förintelsläger i Polen. Denna frivilliga utbildning bygger på traditionella undervisningsmetoder, som bland annat erbjuder träning i dialog och diskussioner för att öva eleverna i empatiskt tänkande och handlande. (<http://www.teskedsorden.se/kungalvsmodellen/>)

Kungälvsmodellen är omnämnd och rekommenderad i regeringens utredning "Främlingsfienden inom oss" (SOU 2012:74, Statens offentliga utredningar) som en av de få framgångsrika metoder och insatser som kan användas på nationell nivå. Enligt Kungälvsmodellen genomförs Toleransprojektet Mölnådal i samverkan mellan förvaltningarna för socialtjänst, grundskola och kultur- och fritid. (för mer information se "Toleransprojektet Mölnådal Rapport").

Lokal handlingsplan

Våldsbejakande extremism och radikalisering, lokalpolisområde syd

Syfte

- Motverka att individer och grupper radikaliserar och att våldsbejakande extremistiska miljöer får fäste i lokalsamhället.
- Ett gemensamt och långsiktigt och handlingskraftigt förebyggande och ingripande arbete gentemot våldsbejakande extremism.
- Aktivera en beredskap att kunna möta och hantera frågor och problem som uppstår avseende extremism.
- Värna en demokratisk samhällsordning och demokratiska fri- och rättigheter.

Mål

- Skapa konkreta åtgärder att vidta för att kunna arbeta förebyggande och ingripande avseende.
- Öka samverkan, informationsutbyte och handlingsutrymme inom och mellan samverkanparternas respektive organisation.
- Öka den generella kunskapsnivån, förståelsen och medvetenheten avseende våldsbejakande extremism och radikalisering.
- Motverka och minska utvecklingen av främlingsfientliga krafter och polarisering i lokalsamhället, samt minska rädsla och okunskap kring etnicitet och religion.

Metod

- Var samarbetsparts organisation ansvarar för att inhämta kunskap inom ämnet och att samtliga anställda i var sektor erhåller en god grundkunskap i ämnet. Kunskap och förståelse är en grundbult för att skapa verksamma åtgärder och metoder inom området.
- Bifogad aktivitetsplan fungerar förslagsvis som en mall för var samarbetspart/sektor för att upprätta arbetet med våldsbejakande extremism.